

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ЕКОЛОГІЇ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Спеціальність – 033 «Філософія»
Рік навчання 1, семестр 2,
Форма навчання денна, вечірня, заочна
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова викладання українська

Лектор курсу

Чорноморденко Дмитро Іванович, канд. філос. наук,
старший викладач

Контактна інформація лектора (e-mail)

Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150
e-mail d.chornomordenko@nubip.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Екологічні ідеї взаємопов'язані з моральними, соціальними, політичними обставинами, дозволяють ставитися до екологічних проблем не лише як до проблем природничо-наукового характеру, а й як основи переорієнтації на гуманітарні аспекти. Очевидним стає те, що осягнення загальних законів світу, виходячи з екологічного аспекту, виявляє недостатній рівень уваги дослідницьких акцентів на проблемі людини. Розглядаючи еволюцію екологічних досліджень в контексті усвідомлення кризи традиційних підходів, увага приділяється тому, що сьогодні екологічні ідеї тісно переплітаються з моральними, соціальними, політичними, і дають змогу трактувати екологічні проблеми не лише як проблеми природничо наукового характеру (як це було традиційно), а й у їх переорієнтації на гуманітарні аспекти, проте методологічна переорієнтація наукового пізнання ще залишається незавершеною. Стає очевидним, що розуміння сучасного стану розвитку суспільства під впливом поширення екологізації, призводить до недостатньої зосередженості дослідницьких інтересів лише на проблемі людини.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія екології» є формування екологічної раціональності молодого науковця, як відповідь сучасним викликам суспільства з метою застосування набутих знань у науково-дослідній діяльності. Завданнями дисципліни є: формування у аспірантів знання щодо особливостей сучасної екології в методологічних, епістемологічних, етико-світоглядних вимірах; виявити засади етико-філософського осмислення відношення «людина-природа»; розкрити особливості екології як міждисциплінарної галузі дослідження з урахуванням специфіки її методології.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1. Філософські проблеми екології.	2/2	<p>Знати, засади, принципи та підходи у формуванні екологічних проблем та філософських підходів до їх розуміння, міжнародні екологічні організації та програми.</p> <p>Розуміти сутність феномена екологічного знання в онтологічному, екзистенційному та методологічному аспектах.</p> <p>Вміти вести професійну та аргументовану дискусію щодо визначеної тематики і формувати оригінальні авторські ідеї.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань та підготуватися до професійної проблемної дискусії на задану тему. Тест</p>	<p style="text-align: center;">5</p> <p style="text-align: center;">2</p>
2. Історія та особливості екологічного ставлення до світу. Вплив філософії на формування екології.	2/2	<p>Знати об'єкт, предмет, методи, основні етапи розвитку екологічної філософії, специфіку взаємодії суспільства та природи в нинішніх умовах.</p> <p>Розуміти принципи взаємодії суспільства та природи враховуючи науково-філософський аспект. Екологізація наукового знання – як форма синтезу результатів досліджень.</p> <p>Володіти категоріями філософії та природничих наук в контексті розуміння ролі філософії у системі сучасного знання.</p> <p>Вміти визначати перспективи та ідейний вплив різних філософських підходів та концептів на подальший розвиток філософсько-екологічної проблематики, визначати практичну спроможність засадничих для екологічного світогляду філософських ідей у наукових проектах, вести професійну дискусію на задану тему і письмово представляти результати власних авторських теоретичних напрацювань.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе ³ подальшою його презентацією. Теоретична дискусія чи інтерактивна методика. Тест</p>	<p style="text-align: center;">5</p> <p style="text-align: center;">2</p>

<p>3. Роль та місце філософії екології у системі філософських досліджень: зв'язок з філософією науки, господарства, бізнесу, економіки.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати місце та роль філософії екології в системі філософських досліджень та в контексті сучасних наукових досліджень зокрема.</p> <p>Розуміти своєрідність побудови сучасних екологічних досліджень, ідейні засади та особливості розвитку стратегічних для екологічно орієнтованої картини світу напрямків людської діяльності.</p> <p>Розуміти зв'язок екології як науки і як основи сучасних міждисциплінарних досліджень з філософією науки, господарства, бізнесу, економіки.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе ³ подальшою його усною чи письмовою презентацією. Тест</p>	<p>5</p> <p>2</p>
---	------------	---	---	-------------------

		<p>Вміти визначати теоретичний потенціал провідних екологічних підходів та поглядів у вирішенні ключових проблем сучасних наукових досліджень, аргументовано доводити та публічно представляти у письмовій чи усній формі вплив екології як галузі знання на становлення сучасної цивілізації, її соціальної структури та цінностей.</p>		
<p>4. Екологічна свідомість та екологічна раціональність.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати соціокультурні передумови трансформації відношення “Людина – природа” та його форм з урахуванням методів побудови системи науково-теоретичного знання про природу.</p> <p>Розуміти витоки та особливості становлення феноменів екологічної культури, екологічної свідомості та екологічної раціональності як основних понять у сучасній філософії екології. Усвідомлювати філософські підвалини розуміння природи як сукупність об’єктивних умов існування людства і актуальності формування екологічної компетентності, екологічної свідомості людини XXI століття як засади формування майбутнього системи “Суспільство-природа”.</p> <p>Вміти демонструвати знання ключових для опрацювання теми першоджерел та вести професійну дискусію на задану тематику, визначати здобутки сучасної філософії екології володіючи наявними у ній концептами, підходами.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе ³ подальшою його презентацією. Тест</p>	<p>5</p> <p>2</p>

<p>5. Філософія екології в контексті філософії науки.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати предмет, об'єкт, мету, завдання "Філософії екології" як напряму наукових досліджень, рівні, форми, особливості пізнавального освоєння дійсності, основні поняття і категорії наукової діяльності, засади появи науки та дослідження як основної форми її існування та специфіку наукового підходу до екології, витоки та своєрідність антропологічної кризи, наукові основи раціонального природокористування.</p> <p>Розуміти практичне відношення людини до природи як середовища існування людства та його риси, людину як об'єкта досліджень, об'єкта пізнання і самопізнання, проблеми людина як частини природи та її протилежність, сучасні дослідницькі програми в межах філософії науки та їх методологію.</p> <p>Вміти розрізняти історичні типи наукової раціональності, визначати міру застосування основних дослідницьких програми що існують в рамках філософії науки у сучасних комплексних екологічних дослідженнях, застосовувати методологію сучасної науки в тлумаченні екологічних проблем, феноменів та формуванні образу людства майбутнього.</p> <p>Вміти надавати критичну авторську філософську оцінку екологічній картині світу засобами сучасної науки та аргументовано визначати її вплив на розвиток європейського суспільства у подальшому.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе 3 подальшою його усною чи письмовою презентацією. Тест 2</p>	<p>5</p>
---	------------	--	--	----------

<p>6. Філософсько-методологічні засади екологічних міждисциплінарних досліджень. Динамічність, міждисциплінарність як ознаки екологічних досліджень.</p>	<p>2/2</p>	<p>Розуміти особливості природи як цінності та етичні засади ставлення людини до природи, засади екологічних міждисциплінарних досліджень їх характеристики, форми, методи і специфіку організації, необхідність створення науково-філософського підґрунтя (інтегрування в єдине концептуальне ціле здобутків природничонаукового та соціогуманітарного знання) для створення ефективних екологічних стратегій.</p> <p>Знати своєрідність екологічних міждисциплінарних досліджень та успішно реалізовані проекти вирішення складних екологічних проблем, враховуючи динамічність як базову характеристику таких проектів.</p> <p>Вміти аргументовано дискутувати та визначені теми та публічно (в усній та письмовій формі) представляти результати авторських напрацювань (в тому числі й у вигляді презентацій).</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест</p>	<p>5</p> <p>2</p>
<p>7. Проектна форма організації міждисциплінарних досліджень у екології.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати наукову та суспільну діяльність Римського клубу і його роль у формуванні основ раціонального природокористування, стан розвитку тенденцій глобальної екологічної політики та політики розвитку з урахуванням стратегічних пріоритетів політики збалансованого розвитку, філософсько-методологічні засади екологічних міждисциплінарних досліджень та принципи і основні положення, форми їх організації.</p> <p>Розуміти місце екологічних проблем серед глобальних проблем людства, комплексний характер сучасних екологічних проблем, основні принципи їх походження та шляхи вирішення, необхідності використання проектної форми організації міждисциплінарних досліджень в екології як найбільш ефективного підходу до вирішення сучасних проблем довкілля.</p> <p>Вміти розрізняти сучасні наукові методології, міждисциплінарні, транс-, крос- та полідисциплінарні дослідження</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою усною чи письмовою презентацією. Тест</p>	<p>5</p> <p>2</p>

		<p>пояснювати основні положення та принципи міждисциплінарних досліджень, вміти використовувати здобуті знання для аналізу та пояснення актуальних соціальних проблем сучасності та прогнозу соціокультурних трансформацій.</p>		
8. Традиції та перспективи взаємодії філософії та екології	2/2	<p>Знати історико-філософські концепції сприйняття людиною природи та проблеми вирішення екологічних проблем в сучасному світі (концепція ноосфери та її сучасне тлумачення, концепція Геї-Землі, антропоцентризм і біоцентризм, екоцентризм, натуралізм і етика живого), основні аспекти співвідношення між екологією та політикою в контексті екологічної політики та проблеми суспільної моралі. Розуміти здобутки філософії в якості універсального знання що дозволяє створювати спеціальні засоби для оцінки витоків проблем та формування відповідних методів їх вирішення, роль філософії в історії еволюції цивілізації. Вміти використовувати здобуті знання для аналізу та пояснення актуальних соціальних проблем сучасності.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.</p>	5 2

<p>9. Пріоритети політики сталого розвитку.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати поняття та визначення глобальних проблем та класифікацію глобальних проблем, соціокультурні передумови глобалізації, концептуальні засади сучасного екологізму, соціокультурні аспекти екологічної кризи, стратегічні пріоритети політики збалансованого розвитку.</p> <p>Розуміти вплив глобалізації на процес формування еко - майбутнього, необхідність прагнення національної політики до еколого-збалансованого розвитку в умовах трансформації духовних цінностей в стратегії розвитку сучасної цивілізації, усвідомлювати актуальність духовного відродження загальнолюдських цінностей а також питань екологічної культури та освіти як боротьби проти занепаду людини і природи.</p> <p>Вміти визначати у глобальну епоху завдання із формування нової науково-філософської моральності в якій екологічні цінності домінуватимуть над принципом споживання, сприяти формуванню екологічного світогляду (тобто перебудови людської психіки) через формування життєвої парадигми, зміни мислення, реформування старих і становлення нових духовних інститутів суспільства, культурної революції в людських якостях.</p> <p>Вміти вести професійні дискусії та публічно представляти результати своїх теоретичних напрацювань, прогнозувати подальший суспільний розвиток.</p>	<p>Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе ³ подальшою його презентацією. Тест</p>	<p>5</p> <p>2</p>
---	------------	---	--	-------------------

10. Стратегії розвитку сучасної цивілізації у контексті протистояння екологічній катастрофі як головної задачі людства.	2/2	Знати основні поняття, принципи та закони формування міжнародних та вітчизняних екологічних організацій та міру її впливу на державну політику в питання природоохоронної діяльності, цілі сталого розвитку та пріоритети визначені в установчих документах міжнародних організацій діяльність котрих спрямована на збереження природи (ООН), джерела забезпечення правових засад природокористування. Розуміти необхідність духовного відродження і морального очищення як основних факторів гармонізації людини з природою та виходу людства з екологічної кризи, важливість посилення розвитку міжнародного екологічного руху та екологічного інформаційного забезпечення, зміну ідеології як важливого процесу, необхідний для виживання цивілізації. Вміти використовувати набуті знання для аналізу екологічного аспекту буття та формування перспективних, дієвих проєктів реалізації ідеї екологізації в Україні, презентувати в усній чи письмовій формі свої програми та аргументовано відстоювати свою позицію.	Опрацювання визначених темою питань або написання тез доповідей чи авторського есе ³ подальшою його презентацією. Тест	5 2
Всього			70	

Залік	Теоретичні питання	30
Всього за 1 семестр		100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Всі роботи здаються у визначені робочою програмою строки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання винесених на опрацювання здобувачів вищої освіти тем відбувається з дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, стажування або відрядження).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час самостійних робіт, тестування та заліку заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Авторські есе та тези доповідей перевіряються на плагіат.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим, проте не оцінюється. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в дистанційній on-line формі за погодженням із деканом

	факультету)
Оцінювання	Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної (знання) та практичної підготовки (вміння) у співвідношенні 50/50, тобто 35 балів максимум знання і 35 балів – вміння. Проміжний контроль знань відбувається після кожної теми у формі тестування, максимум 2 бали. Підсумкова атестація – максимум 30 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	Екзаменів	Заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано